

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jaka Babulč

Vloga vojaških specialnih sil v vojni proti terorizmu: primer Afganistana

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Mentor: doc. dr. Iztok Prezelj

Somentor: asist. dr. Erik Kopač

Jaka Babulč

Vloga vojaških specialnih sil v vojni proti terorizmu: primer Afganistana

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

Zahvala

Zahvaljujem se družini, ki mi je omogočila študij in me med njim vseskozi podpirala.

Zahvala tudi profesorjem ter kolegom, ki so mi olajšali in polepšali čas študija.

Vloga vojaških specialnih sil v vojni proti terorizmu: primer Afganistana

Teroristični napadi, ki so bili 11. septembra 2001 izvedeni na Združene države Amerike, predstavljajo prelomnico v bojevanju proti sodobnemu terorizmu. Vodilne vojaške strukture so bile primorane razviti nove koncepte bojevanja proti eni največjih asimetričnih groženj 21. stoletja. Specialne sile imajo v globalni vojni proti terorizmu zaradi svojih edinstvenih lastnosti eno ključnih vlog in lahko delujejo tako samostojno, kot tudi v sodelovanju s konvencionalnimi enotami. Na konkretnem primeru delovanja specialnih sil v Afganistanu vidimo da fleksibilnost, neodvisnost in majhni stranski učinki skupaj z ostalimi specifičnimi lastnostmi teh enot dajejo dobre rezultate v protiterorističnem boju. Oviro za še bolj učinkovito uporabo specialnih sil pa pogosto predstavlja odsotnost usklajenega načina vodenja in poveljevanja v skupnih akcijah specialnih sil z različnimi konvencionalnimi enotami.

Ključne besede: terorizem, specialne sile, globalna vojna proti terorizmu.

The role of the military special forces in the war against terrorism: the case of Afganistan

The terrorist attacks of September 11th 2001, which were conducted on the United States of America represent a milestone in the struggle against modern terrorism. Leading military structures have been forced to develop new concepts of warfare against one of the largest asymmetric threats of the 21st century. Special forces play a key role in the global war on terrorism, because of their unique characteristics and their ability to operate independently as well as in cooperation with conventional units. On the example of special forces operations in Afganistan we can see that their flexibility, independence and low side affects in combination with their other specific features produce good results in the war on terror. The lack of coordinated command and control structures still remains an obstacle for achieving greater efficiency of special forces when they are operating in joint actions with various conventional units.

Key words: terrorism, special forces, global war on terror.

KAZALO

1 UVOD	6
2 METODOLOŠKI OKVIR	7
2.1 OPREDELITEV PREDMETA IN CILJA PREUČEVANJA	7
2.2 HIPOTEZA	7
2.3 UPORABLJENA METODOLOGIJA	7
2.4 TEMELJNI POJMI	8
2.4.1 <i>Terorizem</i>	8
2.4.2 <i>Specialne sile</i>	9
3 DELOVANJE SPECIALNIH SIL	9
3.1 NALOGE VOJAŠKIH SPECIALNIH SIL	11
3.2 VODENJE IN POVELJEVANJE V VOJAŠKIH SPECIALNIH SILAH	12
3.3 NEKONVENCIONALNO VOJSKOVANJE	13
3.3.1 <i>Načrtovanje nekonvencionalnih operacij</i>	15
3.3.2 <i>Sedem stopenj nekonvencionalnega vojskovanja</i>	16
4 DELOVANJE TERORISTIČNIH ORGANIZACIJ	18
4.1 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA TERORISTIČNIH ORGANIZACIJ	20
4.2 TAKTIKA DELOVANJA TERORISTOV	23
5 PRIMER BOJA AMERIŠKIH SPECIALNIH ENOT PROTI TALIBANOM	25
5.1 DELOVANJE AL-KAIDE IN TALIBANOV V AFGANISTANU	26
5.2 OPERACIJA <i>ENDURING FREEDOM</i>	27
5.2.1 <i>Operacija Anaconda</i>	28
6 ZAKLJUČEK	31
7 LITERATURA	33

1 UVOD

Konvencionalni oboroženi vojaški spopad med dvema oboroženima silama je po koncu hladne vojne v zapletenem sodobnem varnostnem okolju izgubil na pomenu. Prav zaradi tega pojava se v vojaških doktrinah držav opredeljujejo naloge oboroženih sil, ki niso primarno namenjene odvratanju in obrambi domačega ozemlja pred tujo vojaško agresijo, ampak so spremenjene in dopolnjene za potrebe novih asimetričnih groženj varnosti, med katerimi je terorizem postal ena ključnih. Po 11. septembru 2001 je terorizem postal tako velika grožnja mednarodni varnosti, da sta se spremenili tudi vloga in namen oboroženih sil v boju proti terorizmu.

Teroristični napadi na Združene države Amerike (ZDA), ki so bili 11. septembra 2001 izvedeni s strani mednarodne teroristične mreže Al-Kaira, so bili prvi napadi, izvedeni na ozemlje ZDA po več kot petdesetih letih, in lahko rečemo, da predstavljajo začetek sodobnega terorizma. Po prvotnih odzivih takratnega predsednika ZDA Georgea W. Busha mlajšega in njegove administracije je bilo jasno, da bodo najmočnejša svetovna vojaška velesila in njene zaveznice kot odgovor na napade uporabile oboroženo silo, sklicujoč se na običajno mednarodno pravno normo o pravici do samoobrambe in na VII. poglavje ustanovne listine Organizacije združenih narodov (OZN).

Po napadih na ZDA leta 2001 se je tako v strokovnih krogih kot tudi v širši javnosti uveljavil pojem globalna vojna proti terorizmu, a je ameriška obrambna administracija v letu 2006 sprejela sklep, da je bolj primeren termin za to novo pojavno obliko vojne »dolga vojna« (long war). Teroristične organizacije so izkoristile svetovno globalizacijo in svojo taktiko delovanja prilagodile na takšen način, da destabilizirajo idejo zahodnega sistema držav in so tako povzročile nujne spremembe na področju doktrine, medagencijskega sodelovanja in preobrazbe oboroženih sil za potrebe protiterorističnega delovanja (Casidy 2008).

Vojaške specialne sile predstavljajo enega izmed ključnih odgovorov v boju proti sodobnim terorističnim dejavnostim. Če upoštevamo načelo, da asimetrična grožnja potrebuje asimetričen odgovor, to vsekakor drži. Vojaške specialne sile oziroma sile za specialne operacije (Special Operations Forces - SOF) so po opremljenosti, oborožitvi in usposobljenosti izbrane prav za naloge, ki zahtevajo nekonvencionalne pristope. Vojna proti terorizmu zahteva od oboroženih sil delovanje na tujem ozemlju z omejenimi viri informacij in delovanje v občutljivih situacijah, pogosto tudi v bližini ali v civilnem okolju. Zahtevna

selekcija, visoka stopnja usposobljenosti, specialistična znanja, sposobnosti prikritega delovanja z zanemarljivo majhnimi stranskimi učinki in namensko izbrana oprema ter oborožitev vojaških specialnih sil jih uvršča med eno izmed učinkovitih sil, ki večinoma v odsotnosti vedenja javnosti opravlja velik doprinos v vojni proti terorizmu.

2 METODOLOŠKI OKVIR

V metodološkem okvirju bom opredelil predmet in cilj preučevanja, ki sem si ga zastavil, in predstavil svoje temeljne usmeritve, s katerimi bom poskušal priti do začrtane hipoteze. Navedel bom tudi, na kakšen način sem analiziral vire, ki so mi pomagali pri izdelavi diplomskega dela.

2.1 Opredelitev predmeta in cilja preučevanja

V svoji diplomski nalogi bom preučil vlogo vojaških specialnih sil v boju proti sodobnemu terorizmu v času po terorističnih napadih na ZDA, 11. septembra 2001. Na začetku bom posebej predstavil osnove vojaških specialnih sil in terorizma in nato delovanje sodobnega terorizma ter odgovor vojaških specialnih sil na takšen način delovanja. Poskušal bom prikazati osnovne karakteristike globalne vojne proti terorizmu ter na podlagi teh pokazati vlogo, ki jo v njen igrajo vojaške specialne sile.

Kot cilj svojega preučevanja sem si zadal pokazati splošne lastnosti vojaških specialnih sil, katere omogočajo učinkovito delovanje v globalni vojni proti terorizmu, in na primeru Afganistana pokazati njihov konkreten doprinos v boju proti talibanom in posledično tudi mednarodni teroristični organizaciji Al-Kaida.

2.2 Hipoteza

Delovanje vojaških specialnih sil je zaradi njihove usposobljenosti, organiziranosti, majhnih stranskih učinkov in namensko izbrane oborožitve in opreme primerno v boju proti sodobnemu terorizmu.

2.3 Uporabljena metodologija

Izdelava mojega diplomskega dela temelji na različnih metodah družboslovnega raziskovanja. Z zbiranjem virov sem si ustvaril bazo knjig, enciklopedij, revij in elektronsko dostopnih

spletnih virov, katere sem nato v nadaljnjem procesu selekcioniral po vsebinski ustreznosti za mojo izbrano tematiko. Z analizo sekundarnih virov sem nato začel povzemati temeljne vsebine, ki se ujemajo z mojim predmetom in ciljem preučevanja. Proti koncu svojega dela sem z uporabo zgodovinske analize na praktičnem primeru pokazal bistvene ugotovitve. Pri prevodih vojaške strokovne terminologije sem se uprl na angleško-slovenski priročni slovar Branimirja Furlana.

2.4 Temeljni pojmi

2.4.1 Terorizem

Terorizem je tako širok in kompleksen pojav, da enotna definicija ni mogoča niti smiselna, saj bi ta samo prikrla njegovo spremenljivo naravo in omejila razumevanje ene največjih groženj sodobni družbi. Kljub temu da sta pozornost in zavedanje o pojavu terorizma v nenehnem porastu in sta dosegla eno najvišjih točk v zgodovini, ostaja ta še vedno dokaj težaven za razumevanje, pojasnjevanje in obvladovanje. Strokovnjaki prihajajo do zelo različnih ugotovitev in mnenj glede sodobnega mednarodnega terorizma, saj je ta postal zelo subjektiven in emocionalen pojav (W. Kegley, JR. 1990, 4).

Po Dupuy (1993, 594) je potrebno v definiciji pojma terorizem razlikovati med mednarodnim in državno podprtim terorizmom. Državno podprt terorizem se nanaša na države, ki podpirajo teroristične skupine ali izvajajo teroristične napade z namenom, da bi vplivale na politike drugih držav, da bi vzpostavile ali okrepile svoj regionalni in globalni vpliv ter v nekaterih primerih, da bi ustrahovale ali uničile nasprotnikove izgnance in prebivalce. Pri mednarodnem terorizmu pa gre za premišljeno, politično motivirano nasilje, usmerjeno proti nebojnim tarčam v druge države ali iz njih, katerega izvajajo nedržavne skupine ali posamezniki.

Prezelj (2006, 20) opredeljuje terorizem kor načrtovanje, organiziranje, izvajanje in podpiranje nasilnih dejavnosti večinoma proti civilnim ciljem v smeri doseganja določenih političnih ciljev, predvsem z namenom vplivanja na vlade držav, da sprejmejo oziroma zavrnejo določene ukrepe.

Ministrstvo za obrambo ZDA definira terorizem kot premišljeno, nelegalno uporabo ali grožnjo z uporabo sile oziroma nasilja proti posameznikom ali lastnini za ustrahovanje in prisilo vlad ter družb, da se dosežejo politični, verski ali ideološki cilji (Martin 2008, 8).

Martin (2008, 6-8) navaja, da je terorizem v očeh širše javnosti razumljen kot politično motivirano nasilje, usmerjeno proti civilnim ciljem z namenom, da se vpliva na točno določeno skupino ljudi. Formalne definicije terorizma po njegovem mnenju zajemajo šest skupnih značilnosti:

- nelegalna uporaba sile,
- subnacionalni akterji,
- nekonvencionalne metode,
- politični motivi,
- napadi na civilne in pasivne vojaške cilje,
- dejanja z namenom vplivanja na točno določeno skupino ljudi.

2.4.2 Specialne sile

Specialne sile oziroma sile za specialne operacije lahko opredelimo kot posebej izbrane, usposobljene, opremljene in organizirane enote, primarno namenjene za izvajanje specialnih operacij za uveljavitev in utrditev tako vojaških, političnih, gospodarskih in/ali psiholoških ciljev na strateški ali taktični ravni v miru, kriznih razmerah ali vojni. Takšne enote se lahko uporabljajo v okviru operacij konvencionalnih sil, samostojno pa praviloma v razmerah, ko je uporaba konvencionalnih sil politično zelo občutljiva ali pa je celo povsem nemogoča (Revija Obramba 2005, 8) .

Vojni leksikon (1981, 572) definira specialne enote kot posebej organizirane, opremljene in izurjene enote za izvajanje specialnih operacij. Formira se jih lahko v vseh službah, rodovih in zvrsteh ali pa za oborožene sile v celoti: diverzantske, gverilske, izvidniške, protidiverzantske, za elektronsko motenje, obveščevalne, jurišne, inženirske in druge. Običajno je njihovo oblikovanje, usposabljanje in uporaba podvrženo posebnim predpisom in se jih vodi izven običajnih kriterijev.

3 DELOVANJE SPECIALNIH SIL

Zgodovinsko gledano so vladarji in drugi veljaki že od nekdaj imeli na razpolago vojake, ki so se razlikovali od preostalih pripadnikov vojske. Med te izbrance so napredovali najbolj zvesti in izurjeni pripadniki, ki so dobili na razpolago tudi kvalitetnejše usposabljanje, opremo

in oborožitev ter so bili za svojo delovanje tudi bolj plačani. Po ohranjenih zgodovinskih virih so bili prva elitna vojaška enota tako imenovani »nesmrtniki« v času perzijskega imperija okoli leta 550 pred našim štetjem. Ti so bili znani po svoji močni zvestobi vladarju ter pogumu in odločnosti v boju. Skozi čas je do pojave modernega koncepta uporabe vojaških specialnih sil znanih še veliko takšnih elitnih enot, ki pa so bolj kot samostojna enota znotraj organizirane vojske služile kot osebni stražarji vladarjev (Revija Obramba 2005, 4).

Izkušnje prve svetovne vojne so privedle do sodobnega razumevanja načina uporabe nekonvencionalnih sil. Čeprav je bila poglobljena značilnost prve svetovne vojne pozicijsko oziroma linijsko vojskovanje, je le-ta kljub temu prinesla razvoj in uporabo majhnih enot za posebne naloge. Prvič so takšne enote uporabili Nemci septembra 1917 na vzhodnem vojskovališču. General Oscar von Humtler se je proti dobro vkopanemu nasprotniku odločil uporabiti dobro oborožene majhne pehotne jurišne enote, imenovane »stormtroop«. Te majhne enote so štejele od štirinajst do osemnajst pripadnikov in so imele nalogo čim hitreje in nepričakovano vdreti v nasprotnikove položaje ter omogočiti napredovanje glavnine sil. Napredek letalstva je privedel do razvoja posebnih padalskih enot, katere so bile pred drugo svetovno vojno razvite tako v Sovjetski zvezi kot tudi v ameriških, britanskih in nemških enotah. (Revija Obramba 2005, 5).

Osnovo ideje današnjih vojaških specialnih sil predstavlja nastanek šolskega bataljona za posebno uporabo Brandenburg, katerega začetki segajo v oktober 1939 in se je sčasoma povečal do velikosti divizije. Enota je bila prvotno namenjena za izvajanje globokih vdorov v nasprotnikovo zaledje za opravljanje obveščevalnih nalog in zavzemanje ključnih točk. Usposabljanje »brandenburžanov« je zajemalo inženirstvo, taktiko, bojno preživetje, pouk streljanja, uporabo lastnega ter tujega orožja, sabotáže, uporabo zvez, obveščevalne dejavnosti, ulično bojevanje, desante, učenje tujih jezikov, uporabo manjših čolnov in spoznavanje načina delovanja tujih oboroženih sil (Harclerode 2012).

Konec druge svetovne vojne, ki je na novo začrtal svetovni politični red, je prinesel val revolucionarnih teženj. Države, ki so bile razdeljene na dva politična bloka, so se ukvarjale predvsem z učinkom jedrskega orožja in napredkom tehnologije na samem bojišču. Revolucionarna gibanja pa so jih prisilila, da se soočijo s temi na novo nastalimi gverilskimi skupinami, za kar so uporabili specialne enote svojih oboroženih sil. Ti konflikti v času hladne vojne so privedli do nastanka novih vojaških sil za posebne operacije, ki so bile

specializirane za boj proti terorizmu, ZDA pa so sprejele doktrino o nekonvencionalnem vojskovanju (Revija Obramba 2005, 6-7).

Sodobne specialne sile so produkt postindustrijskih družb, ki so po koncu druge svetovne vojne dosegle določeno stopnjo razvoja tehnologije na področju ognjene moči, zvez in transporta ter tako predstavljajo združitev vrhunske tehnologije in visoko izurjenimi vojaki (Finlan 2008, 24).

Vojaške specialne sile so specifične enote, tako pa nalogah, katere opravljajo, kot tudi po območju svojega delovanja. Dodeljene so jim predvsem naloge, ki zahtevajo prilagodljiv pristop in usmerjeno uporabo sile v situacijah, ko je lahko rezultat načrtovane akcije politično zelo občutljiv. Neodvisno od dejstva, ali specialne enote delujejo samostojno ali v sodelovanju z drugimi silami, ki so lahko tako lastne kot tuje, je za popolno učinkovitost letih izrednega pomena, da so vključene že od samega začetka vojaške kampanje (D. Brown 2005, 5).

3.1 Naloge vojaških specialnih sil

M. Collins (1996, 3–6) navaja temeljne naloge vojaških specialnih sil:

a) Neposredne akcije (DA – Direct Actions) so kratkotrajne ofenzivne dejavnosti manjšega obsega. Obsegajo naloge, kot so zasede, reševanje talcev ter usmerjeni napadi, namenjeni nevtralizaciji, zasedi ali uničenju ključnih strateških ciljev.

b) Strateško (specialno) izvidovanje (SR – Strategic Reconnaissance) se izvaja s strani specialnih sil, z namenom zbiranja oziroma potrditve ključnih informacij na strateški ravni, ko to ni mogoče opraviti s klasičnimi sistemi. Strateško izvidovanje se opravlja tako s kopnega, iz zraka in morja. Informacije se delijo v tri skupine: 1) zmogljivosti, nameni in aktivnosti dejanskih oziroma potencialnih nasprotnikov; 2) geografske, demografske in ostale regionalne karakteristike; 3) ocena učinkov bojnega delovanja.

c) Nekonvencionalno vojskovanje (UW – Unconventional Warfare) zajema predvsem gverilsko in protigverilsko vojskovanje in akcije na tujem ozemlju. V sklop nekonvencionalnega vojskovanja specialnih enot spadajo tudi naloge organizacije, opremljanja, usposabljanja, svetovanja in podpora delovanju uporniških skupin.

d) Pomoč pri obrambi prijateljskih držav (FID – Foreign Internal Defence) zahteva veliko mero medpodročnega sodelovanja civilne in vojaške sfere. Specialne sile se uporabljajo za pomoč tuji vladi pri njenih naporih v boju proti uporniškim skupinam, redkeje pa v neposrednih bojnih akcijah. Značilen primer pomoči pri obrambi prijateljske države je tudi Afganistan po padcu talibanskega režima.

e) Civilne zadeve (CA – Civil Affairs) so namenjene vzdrževanju odnosov med civilnimi in vojaškimi strukturami v prijateljskem, nevtralnem in sovražnem okolju v času pred, med in po sovražnih aktivnostih. Pripadniki specialnih sil s svojim obsežnim znanjem pripomorejo, da se spremeni odnos lokalnega prebivalstva do vojaške prisotnosti na določenem območju, kar lahko bistveno olajša potek vojaških operacij.

f) Psihološke operacije (PSYOP – Psychological Operations) zajemajo načrtovano uporabo propagande in drugih aktivnosti z namenom, da se vpliva na mnenja, čustva, odnos in vedenje prijateljskih, nevtralnih ter sovražnih sil. Rezultati takšnih operacij pripomorejo k zagotavljanju varnostnih ciljev pred, med in po sovražnostih.

g) Boj proti terorizmu (CT – Counterterrorism) spada med zahtevnejše naloge specialnih sil in zajema tako ofenzivne kot tudi defenzivne akcije, ki zmanjšujejo nevarnosti terorizma na nacionalni ter mednarodni ravni. Revija Obramba (2005:8) navaja, da so defenzivni ukrepi usmerjeni na zmanjševanje ranljivosti za teroristične napade, medtem ko ofenzivni služijo za preprečevanje, odvracanje in odzivanje na konkretne teroristične napade.

Rothstein (2008, 22-23) tem temeljnim nalogam dodaja še nekatere pomembne aktivnosti, ki jih opravljajo vojaške specialne sile, in sicer: boj proti širjenju orožij za množično uničevanje, podpora koaliciji, bojno reševanje in iskanje, operacije proti drogam, operacije proti minam, humanitarna pomoč, specialne operacije ter obrambna pomoč.

3.2 Vodenje in poveljevanje v vojaških specialnih silah

Nekonvencionalen način bojevanja specialnim silam ne omogoča uporabe ustaljenih in preverjenih metod v procesu bojnega odločanja, zato zanje prav tako ne veljajo tradicionalni mehanizmi poveljevanja in nadzora nad izvršitvijo povelj. Tradicionalen način vodenja in poveljevanja je zasnovan tako, da obstaja neprekinjena hierarhična veriga med vrhovnim poveljnikom ter posameznim vojakom, vendar pa je takšna zasnova za specialne sile neprimerna, saj morajo v večini primerov delovati v popolni izolaciji od ostalih enot ter

izvajajo naloge, za katere je lahko iz varnostnih razlogov seznanjeno le majhno število ljudi (Finlan 2008, 57).

Naloge specialnih sil praviloma niso usmerjane samo s strani nadrejenih vojaških poveljnikov, ampak je večinoma pri tem udeležen tudi sam državni vrh. V bojni skupini sil za specialne operacije, ki različno od enote do enote šteje med 10 in 12 pripadnikov, pa ima na terenu poveljnik bojne skupine pravico do samostojnega odločanja. V samem procesu bojnega odločanja mora tako poveljnik sprejemati odločitve, ki močno presegajo njegov čin in položaj, katerega zasedajo, a je na kraju akcije najlažje sprejeti optimalno odločitev glede na nastalo situacijo (Revija Obramba 2005, 11).

Jedro specialnih sil je sestavljeno iz vojakov in podčastnikov, ki imajo skupaj veliko več izkušenj aktivnega služenja v vojski kot povprečen častnik in je zato posledično tudi odnos med njimi drugačen kot v konvencionalnih vojaških enotah. Zaradi značilnosti nalog, katere opravljajo, je proces odločanja v specialni enoti manj hierarhično pogojen, ampak temelji na izkušnjah in posvetovanju oziroma na modelu, imenovanem »kitajski parlament«. Ni redk pojav, ko se samo člani enote specialnih sil med sabo posvetujejo in skupno dosežejo dogovor o primernem načinu delovanja, predvsem zaradi izolacije od ostalih enot in omejenih virov razpoložljivih informacij. Prednosti takšnega pristopa v procesu odločanja v enoti so predvsem fleksibilnost in elastičnost, kar jim omogoča veliko hitrejši reakcijski čas na nenadne spremembe, ki se zgodijo med samim izvajanjem naloge. Težava pri specialnih silah pa nastane, ko je treba nadzorovati premike in delovanje teh enot, saj se večinoma nahajajo globoko v zaledju sovražnika. Ključen element pri tem igrajo zveze in napredna tehnologija sporočanja položaja enote, vendar pa je komunikacija enote s svojim poveljstvom hkrati tudi največja nevarnost razkritja nasprotnikovim silam (Finlan 2008, 54–71).

3.3 Nekonvencionalno vojskovanje

Vojaške specialne sile so izurjene za specialno oziroma nekonvencionalno bojevanje in predstavljajo temeljno sredstvo v boju mednarodne skupnosti proti sodobnemu globalnemu terorizmu. Leta 2003 je takratni minister za obrambo ZDA Donald Rumsfeld dejal: *»Globalna narava vojne (proti terorizmu), značilnosti nasprotnika in potreba po hitrih, učinkovitih akcijah lociranja in uničenja terorističnih mrež po svetu so prispevale k potrebi po razširitvi vloge sil za specialne operacije«*. Ameriška obrambna administracija je vse večjo vlogo vojaških specialnih sil v primerjavi z ostalimi enotami opravičevala s prepričanjem, da

sodobne grožnje 21. stoletja zahtevajo sposobnost hitrega in večinoma prikritega posredovanja teh enot po vsem svetu (McAndrew 2006).

Pri nekonvencionalnem vojskovanju gre za medsebojno usklajene politične, vojaške, obveščevalne, gospodarske in psihološke dejavnosti, ki jih v miru ali vojni uporabljajo tako države kot tudi posamezne skupine. Nekonvencionalno vojskovanje je definirano kot vojaške in paravojaške operacije, večinoma dolgotrajne, katere izvajajo domače ali tuje sile, ki so organizirane, usposobljene, opremljene, podpirane in v različnih stopnjah koordinirane s strani zunanjega akterja, ki je v večini primerov zainteresirana vlada držav. Končni cilj nekonvencionalnega vojskovanja je razbiti politično in psihološko kohezijo sovražnika (Federation of American Scientists 2011a).

Nekonvencionalno vojskovanje je v definiciji opredeljeno kot večinoma dolgotrajen proces, dejanski čas trajanja pa je predvsem odvisen od dveh dejavnikov. Prvi in najpomembnejši dejavnik je stopnja tveganja, ki ga je politično vodstvo pripravljeno prevzeti s tem, ko namestijo pripadnike specialnih sil v določeno državo, da ti izurijo uporniško silo, še preden se uradno razglasijo sovražnosti med nasprotujočima stranema. Drugi dejavnik je presoja, ali je nekonvencionalno bojevanje ključna strategija za najpomembnejše vojaške operacije ali pa je samo namenjeno podpori konvencionalnim operacijam. Če je namenjeno samo podpori konvencionalnim vojaškim operacijam, bo iz preteklih izkušenj trajalo manj časa, kar nam prikazujeta dva sodobna primera nekonvencionalnega vojskovanja - Irak in Afganistan. Afganistan je po času trajanja močno presegel Irak, saj so ključne operacije v Afganistanu operacije nekonvencionalnega vojskovanja s strani specialnih sil vse od infiltracije v državo do zrušitve talibanskega režima. V Iraku so se nekonvencionalne in konvencionalne operacije začele istočasno, in čeprav so imele specialne sile manj časa za organizacijo in pripravo, so v roku treh tednov uspešno premagali po številčnosti in oborožitvi močnejšega nasprotnika od talibanov (Jones 2006, 116).

3.3.1 Načrtovanje nekonvencionalnih operacij

Pomemben proces predstavlja načrtovanje nekonvencionalnih operacij specialnih sil. Navodila za delovanje ameriških specialnih sil (Federation of American Scientists 2011a) navajajo ključne dejavnike, ki jih morajo upoštevati poveljniki specialnih sil med pripravo in izvajanjem svojih operacij:

- Najpomembnejši del procesa načrtovanja nekonvencionalnih operacij zajema razumevanje notranjih in zunanjih dejavnikov okolja, v katerem bodo specialne sile delovale. Osebe, ki so odgovorne za načrtovanje takšnih operacij, morajo upoštevati lastne omejitve in zmogljivosti, kot tudi ključne značilnosti civilnega prebivalstva v okolju delovanja, kot so demografija, kultura, vrednostni sistem, običaji, etnična struktura.
- Načrtovanje uporabe nekonvencionalnega vojskovanja zahteva od poveljnikov sposobnost predvidevanja vseh možnih okoliščin. Da bi to dosegli, morajo imeti jasno predstavo o začrtanih ciljih in sposobnost hitrega, fleksibilnega odgovora na nenadne spremembe.
- Nekonvencionalno vojskovanje vpliva na končno politično situacijo, zato je treba pri njenem načrtovanju upoštevati tako dolgoročne kot tudi kratkoročne politične posledice, ki jih prinesejo akcije specialnih sil, ne glede na to, ali jih izvajajo samostojno ali v sodelovanju s konvencionalnimi silami.
- Grožnjo mora poveljnik specialnih sil med procesom načrtovanja nekonvencionalnega vojskovanja vedno obravnavati kritično glede na izbiro in količino sredstev, izbiro postopkov urjenja in taktičnih zamisli, katere bodo zagotovile uspeh in se po možnosti čim bolj izognile vmešavanju civilnega prebivalstva.
- Nekonvencionalno vojskovanje pogosto spremljajo moralni in pravni zadržki, zato je pomembno, da se zagotovi tako mednarodno kot tudi notranjo legitimnost in kredibilnost za takšne operacije.
- Vse operacije in aktivnosti nekonvencionalnega vojskovanja imajo močne psihološke posledice, še posebej bojno delovanje. Specialne sile izvajajo določene vrste operacij samo z namenom, da proizvedejo določene psihološke učinke. Negativni psihološki

učinki med civilnim prebivalstvom lahko razvrednotijo samo taktično zmago nad nasprotnikom, zato je pomembno, da civilne strukture razumejo namen operacij.

- Obveščevalna dejavnost predstavlja osnovo vseh dejavnosti nekonvencionalnega vojskovanja, saj je sama uspešnost operacij odvisna od obveščevalne priprave okolja delovanja. Specialne sile pogosto uporabljajo zaupne tehnike pridobivanja obveščevalnih podatkov o lokaciji nasprotnika in njegovih namelih.

- Rezultat nekonvencionalnega vojskovanja je pogosto dramatična sprememba režima v relativno kratkem časovnem obdobju, zato morajo načrtovalci takšnih operacij razumeti višji namen celotne operacijske sheme. Vsak problem je potrebno preučiti v širšem političnem, vojaškem in psihološkem kontekstu. Dolgoročen strateški uspeh ne sme biti ogrožen zaradi želje po takojšnjih kratkoročnih taktičnih uspehah. Tudi pripadniki specialnih sil morajo razumeti, da je lahko operacijska shema v svojem bistvu nevojaške narave.

3.3.2 Sedem stopenj nekonvencionalnega vojskovanja

Ameriška doktrina o uporabi specialnih sil opredeljuje sedem stopenj nekonvencionalnega vojskovanja: priprava, začetni kontakt, infiltracija, krepitev, bojno udejstvovanje in demobilizacija (Federation of American Scientists 2011a). Jones (2006, 120-126) analizira vseh sedem stopenj:

1) Priprava vključuje odločitev, da se uporabi vojaško silo proti državi, ki predstavlja grožnjo, načrtovanje uporabe te sile in psihološke priprave civilne populacije ogrožajoče države in mednarodne skupnosti.

2) Namen druge stopnje, začetnega kontakta nekonvencionalnega vojskovanja, je izvedba natančne ocene potencialnega upora in zagotovitev sprejema in pomoči operacijskim elementom, ki se bodo v naslednji stopnji infiltrirali v državo. Ta stopnja je večinoma prikrita in se izvaja na dva načina. Prvi način je, da predstavnik vlade stopi v kontakt z uporniško skupino, katera se je na novo ustanovila ali pa je bila dalj časa v politični oziroma geografski izolaciji. Drugi pristop, ki je tudi enostavnejši, pa predvideva vzpostavitev stika s skupino, s katero se je že sodelovalo v preteklosti, vendar je pridobila na moči in vplivu in tako predstavlja potencialno korist za nacionalne interese.

3) Infiltracija pomeni vstop prvih operacijskih elementov v uporniška območja države in predstavlja doktrinarno povezavo med specialnimi silami in drugimi vladnimi agencijami. Način infiltracije enot je odvisen od zahtev operacije, terena, vremena, časa za infiltracijo in civilnega dela prebivalstva. Ko je infiltracija končana, se enote specialnih sil povežejo z uporniško skupino in morajo v čim krajšem času poslati poročilo o poteku infiltracije svojemu višjemu poveljstvu, s katerim se ta stopnja tudi uradno zaključi.

4) Med fazo organizacije enote specialnih sil začnejo razvijati uporniške sile, ki teoretično nimajo omejitve v svoji velikosti. Urjenje teh enot večinoma poteka na principu gverilskega bojevanja, za katerega so specialne sile usposobljene. Urjenje uporniških gibanj, z namenom upora proti državnim strukturam v 21. stoletju, ni več tako pogosto, enote specialnih sil to tradicionalno nalogo nekonvencionalnega vojskovanja aplicirajo na aktualne grožnje, kot sta terorizem in boj proti organiziranemu kriminalu. Končen cilj organizacije je uporniška oziroma druga neregularna sila, katera je organizirana glede na svojo funkcijo in nalogo, ima ustrezne strukture vodenja in poveljevanja in je sposobna povečati svojo številčnost, če je to potrebno.

5) Krepitev zajema napredovanje in rast uporništva do točke, ko so sposobni doseči operacijske cilje, pri čemer jih še vedno podpirajo specialne sile. Uspešno izvedene akcije vplivajo na vse večje število novih rekrutiranj, zato se na začetku izbirajo naloge, ki predstavljajo visoko verjetnost uspeha in majhno stopnja tveganja za uporniško skupino. Velikost uporniške enote ni tako pomembna, kot sta učinkovitost in vzdržljivost, zato se velikost enot vzpostavlja z upoštevanjem zelenega učinka enote v operaciji, varnostnih tveganj okolja delovanja in logističnimi omejitvami. V urbanem okolju delujejo manjše enote, saj gre za varnostno izjemno tvegano okolje, pri katerem se velike enote soočajo z večjimi težavami. Večje enote se lahko razvijejo predvsem v širšem agrarnem okolju, v katerem so nižja varnostna tveganja in je na razpolago dovolj virov za oskrbo enote večje velikosti.

6) Med fazo bojne uporabe uporniki povečujejo svojo aktivnost v sovražnem bojnem okolju in se po možnosti tudi združijo s konvencionalnimi silami, katere lahko izvajajo ofenzivne zračne in kopenske kampanje. Enote specialnih sil zagotavljajo, da se operacije še vedno ne odmikajo od prvotno zastavljenih ciljev. Uporniki bodo izvajali operacije, dokler se ne povežejo s konvencionalnimi silami, oziroma dokler se ne premaga vlade ali okupatorjevih sil, kar vodi do prevzema nadzora v državi. Če upornikom ne uspe priboriti zmage in nadzora nad okoljem, obstaja več možnih scenarijev: 1) uporniki so prisiljeni, da se umaknejo in za

nedoločen čas prestavijo akcijo; 2) uporniki se razpršijo v majhne celice in se porazgubijo med prebivalstvo oziroma na teren z omejenim dostopom; 3) če so še vedno sposobni ustvariti veliko številčnost, se na območju omejenega dostopa regrupirajo, reorganizirajo in se pripravijo na nadaljnje ofenzivne operacije; 4) najslabši scenarij za upornike predstavlja možnost, da se jih popolnoma uniči z uporabo vseh sil nasprotne strani.

7) Zadnja stopnja nekonvencionalnega bojevanja, demobilizacija, je obenem tudi najtežja in najobčutljivejša med vsemi. V preteklosti je ta stopnja pomenila razorožitev gverilskih enot in njihovo ponovno resocializacijo v stanje pred izbruhom krize. Izkušnje po 11. septembru 2001 pa kažejo, da se večina upornikov samo prerazporedi v lokalne milice, dokler niso državne oborožene sile in policija sposobne prevzeti varnostne funkcije države. Obstajajo trije možni scenariji zaključka nekonvencionalnega bojevanja: demobilizacija vseh enot, prekinitev podpore brez demobilizacije in zadnji trend, kot je bilo v Afganistanu - prehod uporniških skupin v lokalne milice. Zaradi več možnih zaključkov faze demobilizacije se začenja zanjo uporabljati nov termin - tranzicija. Vlade držav, ki so začele nekonvencionalno vojskovanje v državi nacionalnega interesa, bodo pomagale pri integraciji uporniških sil v na novo organizirane varnostne strukture, dokler te ne bodo sposobne popolnoma samostojno zagotavljati stabilnega varnostnega okolja.

4 DELOVANJE TERORISTIČNIH ORGANIZACIJ

Sodobne interpretacije in definicije terorizma se osredotočajo predvsem na politično motivirana dejanja terorističnih organizacij v zadnjih dvajsetih letih, čeprav sam terorizem nikakor ni sodoben pojav in njegov izvor tudi nima političnega ozadja. Sodoben terorizem je rezultat razvoja demokracije, vključitev večinske populacije prebivalstva držav v politiko in povečanega zanimanja za vrednote, ki so posledica sodobne psihologije množic v kombinaciji z nacionalizmom. Prav tako je skozi zgodovino bilo težko razlikovati med terorizmom, ki je voden s strani države, in nedržavnim pojavnim oblikam terorizma (Hasko 2002, 13).

Zgodbe in primeri državne represije in političnega nasilja so znane že iz časov antike, ko so pobijali tirane za večje dobro celotnega prebivalstva in z namenom zabavanja bogov. Takratni osvajalci so množično pobijali celotna prebivalstva in jih prisilili v izgnanstvo. V času rimskega imperija je bilo politično življenje povezano z mnogimi nasilnimi prikazi moči s strani države, kot je bilo pribijanje na križ. Pogost pojav v tem obdobju je tudi regicid oziroma pobjoj kraljev, med katerimi je najbolj znan atentat na Julija Cezarja. Določene

značilnosti in taktike delovanj nekaterih skupin v srednjem veku bi skozi današnje konceptualne okvire tudi lahko označili za teroristične dejavnosti. Takšen primer so tako imenovani »sicari«, ki so bili mojstri bojevanja in so nasprotovali rimski okupaciji Palestine (Martin 2008, 22–23).

Splošno gledano so največji vpliv na terorizem imele velike spremembe v zgodovini, predvsem v socialni strukturi prebivalstva. Zametki sodobnih oblik terorizma so bili pretežno izoblikovani s strani družbe 19. stoletja. V tem obdobju so ključnega pomena za razvoj sodobnega terorizma dogodki francoske revolucije, nacionalizem kot politična ideologija in liberalna gibanja, kot so socializem in razna protikolonialna gibanja. Nekdanje avtoritarne načine vladanja so zamenjale nove družbene ideje. Vsaka velika sprememba znotraj družb pa prinese s sabo tudi veliko negotovosti in prisilno adaptacijo na novonastale razmere, ne da bi ponudila dolgoročne rešitve eksistencialnim problemom. Zaradi tega so družbena gibanja 19. stoletja pogosto nastopala z negativnim odnosom do države in sprožala revolucionarne zamisli in nacionalizem. V primerih, ko je proces nastajanja nacionalnih držav naletel na ovire, so nacionalna gibanja posegla po terorističnih dejanjih. Terorizem je imel skozi čas eno temeljno skupno lastnost, in sicer je vedno bil orodje gibanj, ki so močno nasprotovale določeni ideji (Hasko 2002, 14–15).

V poznih šestdesetih letih prejšnjega stoletja so bile svetovne velesile v grožnji jedrskega spopada, veliko je bilo novonastalih držav, ki niso bile več nadzirane z vojaško ali policijsko prisotnostjo drugih držav, prav tako je v zahodnih demokracijah naraščala vrednota človekovih pravic posameznikov. Vsi ti dejavniki so pripomogli, da so teroristična gibanja lahko s svojimi gverilskimi načini delovanja s sorazmerno malo napora povzročala učinkovite rezultate v boju za svoja prepričanja. M. Kidder (1990, 136–137) navaja ključne politične in religiozne spremembe, ki so v tem obdobju vplivale na sodoben terorizem:

- rast islamskega fundamentalizma, kot nasilen odgovor na širjenje zahodnih idej in modernizacije;
- porast radikalizma med mladimi, katerih protesti po vietnamski vojni niso bili uspešni in so zato prevzeli marksistična prepričanja ter posegli po terorizmu;
- gverilski način bojevanja, ki je dolgo veljal kot podeželski pojav, je postajal vedno bolj pogost tudi v urbanih naseljih in mestih.

Sodoben levičarski terorizem ni produkt 20. stoletja, ampak ima ideološke začetke v anarhističnih in komunističnih filozofih 19. stoletja. V Angliji je gibanje ludistov (Luddites) nasprotovalo socialni in ekonomski preobrazbi industrijske revolucije, saj so bili prepričani, da revolucija ogroža njihova delovna mesta. Napadali so skladišča proizvodov, kateri so bili masovno strojno izdelani. Drug nazoren primer nezadovoljstva z oblastmi iz poznega 19. stoletja predstavlja gibanje narodna volja (Narodnaja Volya) v caristični Rusiji. Gibanje so predstavljali nezadovoljni študenti, ki so se začeli zavzemati za ideale anarhizma in marksizma ter bili v svojih prizadevanjih za pravice, predvsem kmečkega prebivalstva, na čase zelo radikalni. Na premišljeno izbrane cilje so izvajali bombardiranja, streljanja in likvidacije pomembnih oseb. Bili so prepričani, da razumejo težave Rusije bolj kot neizobražen del prebivalstva in so s tem argumentirali svoja dejanja. To je eden prvih znanih primerov tako imenovane strategije vangardizma (Martin 2008, 24).

Terorizem 21. stoletja je izkoristil potencial sodobne tehnologije in procesa globalizacije. Teroristične celice delujejo samostojno in niso povezane v večjo hierarhično skupnost, kar otežuje njihovo odkrivanje. Delovanje terorističnih organizacij ni več toliko usmerjeno v doseganje političnih ciljev, ampak ima za cilj uničenje določenih populacij družbe, pretežno zaradi verskih in nacionalističnih prepričanj. Teroristične organizacije s svojim učinkom niso več omejene samo na območja, na katerih izvajajo svoje akcije, temveč so s pojavom interneta, satelitskih komunikacij in globalnim poročanjem novic tako rekoč prodrle v domove večine ljudi. Veliko grožnjo, ki so jo napovedali že analitiki prejšnjega stoletja, predstavlja možnost, da bi teroristične organizacije pridobile in uporabile orožja za množično uničevanje.

4.1 Organizacijska struktura terorističnih organizacij

Znotraj terorističnih organizacij obstajajo različne ravni predanosti svojih članov, tako da lahko govorimo o štirih temeljih stebrih podporne strukture teroristične organizacije, in sicer: pasivni podporniki, aktivni podporniki, kader in vodje. Federation of American Scientists (2011b) na splošno opredeljuje vse štiri temeljne stebre:

a) Vodje sprejemajo usmeritve in cilje terorističnih organizacij ter nudijo vsesplošno usmerjevanje za posamezne operacije. Po večini se vodje izoblikujejo in zrastejo v določeni organizaciji in ko pridobijo potrebne izkušnje, ustvarijo svojo lastno teroristično organizacijo.

b) Kader terorističnih organizacij predstavlja aktivne člane in izvaja teroristične dejavnosti od načrtovanja in izvajanja napadov do obveščevalnih dejavnosti, financiranja, propagande in komunikacij. Kader se nadalje deli še na srednji in nižji kader, glede na pomembnost in specializacijo nalog, katere opravlja.

c) Aktivni podporniki skrbijo za politične, finančne in informacijske dejavnosti, potrebne za delovanje teroristične organizacije. Lahko so javno znani ali pa delujejo prikrito in tudi lahko opravljajo obveščevalne dejavnosti ter nudijo kadru teroristične organizacije varna zatočišča, finančno podporo, medicinsko oskrbo ali logistično pomoč. Aktivni podporniki se popolnoma zavedajo razsežnosti svoje podpore teroristični organizaciji, a sami običajno ne posegajo po nasilnih dejanjih.

d) Pasivni podporniki so posamezniki ali skupine, ki so simpatizerji ideologije in ciljev teroristične organizacije, a niso dovolj predani, da bi sami zavzeli aktivno vlogo v izvajanju terorističnih aktivnosti. Ti podporniki se večinoma ne zavedajo, v kakšnem odnosu so s teroristično organizacijo, čeprav so lahko pomemben dejavnik pri zbiranju denarja, politični podpori in drugih oblikah nenasilne dejavnosti, katere so teroristični organizaciji v pomoč.

Najmanjši taktični element terorističnih organizacij je teroristična celica. Teroristično celico, kot osnovno taktično komponento teroristične organizacije, sestavlja od tri do deset posameznikov. Takšna zasnova teroristične organizacije ji daje predvsem varnost, saj razkritje oziroma izguba ene celice ne bi smelo ogroziti druge. Osebe znotraj posamezne celice se v večini primerov ne zaveda obstoja drugih terorističnih celic, zato člani ne morejo posredovati občutljivih informacij, katere bi lahko ogrozile celotno teroristično organizacijo. Teroristi organizirajo celice bodisi na temelju družinskih vezi, zaposlitve, geografske lokacije ali pa zaradi specifičnih funkcij, kot sta na primer direktna akcija in obveščevalna dejavnost. Vsaka celica ima po navadi vodjo, kateri komunicira in koordinira delovanja z višjimi strukturami teroristične organizacije ali z drugo celico. Teroristična organizacija lahko ustanovi eno ali več celic, katere delujejo v lokalnih, regionalnih in transnacionalnih operacijah (Federation of American Scientists 2011b).

Teroristične organizacije svojo organizacijsko strukturo nenehno spreminjajo in razvijajo v skladu s svojimi cilji, zmogljivostmi in okoljskimi dejavniki. Prevladujoče organizacijske strukture terorističnih organizacij so hierarhična, mrežna in adhokracijska, pojavlja se tudi hibridni model med hierarhično in mrežno. Vsaka od teh struktur se je za teroristične

organizacije v preteklosti že izkazala za uspešno oziroma neuspešno, odvisno predvsem od operacijskega okolja delovanja. (Ellenbury 2007, 51).

Za hierarhično organizirane teroristične organizacije je značilna jasna vertikalna struktura poveljevanja in so oblikovane okoli avtoritativnega jedra. Takšna struktura pa je za sodobne oblike terorizma zelo redka, saj ima v primerjavi z ostalimi največje pomanjkljivosti. Hierarhično strukturirane teroristične organizacije se močno zanašajo na ideološko in operativno podporo svojega vodstva, ki je tudi osrednji organ odločanja in brez njega se kljub obstoječemu načrtu delovanja operacije le stežka izvajajo. Zaprta narava hierarhičnih organizacij jim prav tako otežuje privabljanje in rekrutiranje novih članov ter prilagajanje in fleksibilnosti v svojem delovanju. Pretok informacij v takšnih organizacijah pogosto ne pride do najnižjih ravni, saj vodstvo pogosto meni, da njenim podrejenim ni potrebno dostopati do določenih strateških in operacijskih podatkov, prav tako se ne upošteva predlogov in mnenj članov, kateri se nahajajo na nižjih hierarhičnih ravneh. Če se s protiterorističnimi ukrepi in akcijami uspe uničiti vodstvo tako strukturirane teroristične organizacije, ta ostane brez najvišje strukture vodenja in poveljevanja in tako težko preživi (Ellenbury 2007, 52–55).

Teroristi pogosteje kot hierarhično organizacijsko strukturo uporabljajo mrežno strukturo. Takšna struktura temelji na skupnosti posameznikov, kateri si delijo skupna prepričanja in vrednote. Za svoje operacije ne potrebujejo hierarhične strukture, ampak se določijo splošni cilji teroristične organizacije in primerne tarče za izvedbo napada, nato pa se od posameznikov ali terorističnih celic pričakuje fleksibilnost in samoiniciativnost, da se izvede akcija, ki sovpada z osnovnimi cilji in usmeritvami organizacije. Učinkovitost mrežne strukture teroristične organizacije je odvisna od več dejavnikov. Dolgoročne cilje tako strukturirane organizacije dosežajo, ko si posamezne celice delijo povezovalno ideologijo, skupne cilje in vzajemne interese. Težave nastanejo, ko posamezne celice znotraj teroristične organizacije začnejo delovati kontraproduktivno in neodvisnost posameznih celic omejuje njihov doprinos skupnim ciljem. Če ni nujno potrebno, se posamezne celice med sabo ne koordinirajo, prav tako ni potrebne posebne odobritve za izvedbo akcij s strani vodečih struktur organizacije, kar omogoča, da teroristični vodje lahko zanikajo vpletenost za določeno teroristično dejanje, kar jim povečuje operacijsko varnost. Če se vodstvo tako strukturirane organizacije uniči oziroma se ga izolira, to nima zelo obsežnih posledic na samo delovanje in izvajanje operacij. Mrežno strukturirana teroristična organizacija tudi ni odvisna od uporabe modernih informacijsko komunikacijskih tehnologij za učinkovito vodenje in

poveljevanje, kar pomeni, da se v danih okoliščinah lahko uspešno izogiba odkritju in ohrani operativno učinkovitost in je na splošno zelo fleksibilna in prilagodljiva trenutnim spremembam (Federation of American Scientists 2011b).

Pri zadnjem tipu treh najpogosteje organizacijsko strukturiranih terorističnih organizacijah, adhokracijski organizacijski strukturi, lahko vidimo določene podobnosti z mrežnim tipom teroristične organizacije zaradi pomembne vloge povezovalne ideologije med člani. Takšne teroristične organizacije pogosto sestavljajo amaterji s pomanjkljivim urjenjem, kateri se povežejo z drugimi somišljeniki, da izvedejo teroristično dejanje, in se nato takoj razidejo. Za takšne teroristične skupine ne obstajajo nikakršni formalni podporni sistemi. Zaradi odsotnosti formalne strukture je takšne skupine še posebej težko prepoznati in ukrepati proti njim, saj praviloma niso del večje teroristične organizacije. Ko udarijo takšne majhne skupine, večje formalne teroristične organizacije to uporabijo kot dokaz vedno večje podpore njihovim ciljem in tako še dodatno povečajo psihološke učinke napadov na splošno javnost. Težava adhokracijsko strukturiranih terorističnih organizacij predstavlja slabo organizirana ali celo povsem odstopna struktura vodenja in poveljevanja, kar onemogoča izvedbo zapletenih terorističnih aktivnosti. Zaradi pomanjkanja kvalitetnih vodstvenih struktur je verjetnost napak posameznikov večja in možnost za neuspeh in odkritje višja (Ellenburg 2007, 62–65).

4.2 Taktika delovanja teroristov

Terorizem je učinkovit način delovanja šibkejši strani proti močnejšim nasprotnikom. Ekstremisti uporabljajo terorizem predvsem zaradi enostavne taktike delovanja. Teroristi ne uporabljajo tehnološko naprednega orožja, ki bi zahtevalo veliko urjenja za uporabo. Med razloge, zakaj je teroristična taktika priljubljena, spada tudi neproporcionalno velika medijska pozornost terorističnim napadom ter učinek napadov, ki prikaže nemoč državnih varnostnih struktur (Martin 2008, 197).

Čeprav sodobni teroristi delujejo fanatično in neracionalno, so njihove operacije ostale presenetljivo konvencionalne. Teroristi se že več kot stoletje zanašajo na pretežno osnovno oborožitev in uporabljajo podobne taktične vzorce delovanja, ki jih nenehno izpopolnjujejo. Wilkinson (2007, 137–141) prepozna in obrazloži pet temeljnih načinov delovanja teroristov:

a) Ugrabitve vozil in njihova uporaba kot orožje je pritegnila pozornost predvsem po ugrabitvi letal in napadu na Svetovni trgovinski center v New Yorku leta 2001, vendar je ta konvencionalna taktika teroristov prisotna že dalj časa. Teroristi lahko prevzamejo nadzor nad avtomobili, avtobusi, vlaki, ladjami, letali, vojaškimi vozili in celo nad vesoljsko tehnologijo, odvisno od njihovih tehničnih zmogljivosti, znanja in sredstev. Tradicionalno se zanemari nevarnost terorizma na morju, čeprav ta predstavlja eno največjih groženj. Teroristi so sposobni prevzeti nadzor nad velikimi pošiljkami kemikalij, orožja, opreme, plina in drugih surovin, ki se jih da uporabiti kot orožje.

b) Ugrabitve oseb in zajemanje talcev zajema zajetje, pridržanje, grožnje s poškodovanjem in ubojem oseb. Žrtve teh dejanj so zadržane z namenom, da se ugotovi zahtevam, ki jih teroristi navedejo. Čeprav imata obe dejanji nekatere skupne točke, obstajajo nekatere razlike med njima. Pri ugrabitvi so žrtve odvedene na skrivne lokacije in navedeni so pogoji za njihovo izpustitev. Ugrabitelji se odprto soočijo z varnostnimi strukturami, navadno z veliko medijske pozornosti. Zajemanje talcev pa ima tudi zgodovinsko povezavo z uporništvom in vojskovanjem ter se zelo poredko pozitivno izide za teroriste.

c) Bombni napadi so postali prevladujoča taktika terorističnega delovanja. Teroristi so dobro poučeni o različnih tipih eksplozivnih sredstev in o načinih njihove uporabe. Eksplozivna telesa spadajo med konvencionalna sredstva bojevanja, čeprav je s sodobno tehnologijo mogoče ustvariti nekonvencionalna eksplozivna sredstva za množično uničevanje. Zgodovinsko so se bombni napadi začeli z uporabo črnega smodnika, dinamita in molotovkami, danes pa se pretežno uporabljajo plastični eksplozivi, kot so semtex in C-4. Namen bombnih napadov je razstreliti prepoznavno tarčo in tako opozoriti na svoj namen, upočasniti nasprotno stran, se znebiti političnih nasprotnikov ter uničiti lastnino. Med leti 1998 in 2006 je bilo izvedenih vsaj 74 ločenih terorističnih napadov, pretežno izvedenih na železnice, podzemne železnice in avtobuse. Sodobni teroristični napadi pa velikokrat kot orožje uporabljajo avtomobile bombe, ki so parkirani v bližini gosto naseljenih in tranzitnih območij.

d) Teroristične organizacije načrtno ubijejo pomembne ljudi, katerih smrt ima potencialno lahko velik doprinos za doseg terorističnih ciljev. Posamezen strateško izbran in izveden atentat ima lahko neizmerljiv učinek na nasprotno stran, zaradi česar postaja atentat med teroristi zelo priljubljena metoda bojevanja. Poznamo še dve alternativni obliki atentatov, in sicer atentati, ki so usmerjeni na neznane osebe z namenom, da se škodi večji korporativni

organizaciji, in pa genocid. Z genocidom želijo teroristi odstraniti vse svoje nasprotnike in ne samo vzeti nekaj simboličnih žrtev. V zgodovini so bili največji masakri izvedeni s strani državno podprtih oblik terorizma.

e) Zelo razširjena oblika terorističnega delovanja so do danes postali samomorilski bombni napadi, ki so pretežno stvar radikalne verske ideologije in predstavljajo enega najpomembnejših orožij sodobnih terorističnih skupin. Pri analizi samomorilskih bombnih napadov je potrebno ločiti dve ravni, in sicer samega napadalca, ki dejanje izvede, in organizacijo, ki ga je za to dejanje urila in mu priskrbela vse potrebne stvari za izvedbo napada.

Pri analizi taktik delovanja terorističnih organizacij pogosto pozabljamo na uporabo otrok v terorističnih dejanjih. Na začetku 21. stoletja je bilo v boju uporabljenih okoli 300.000 otrok bodisi kot bojevniki, vohuni, samomorilski napadalci ali stražarji. Zaradi psiholoških slabosti, ki jih imajo otroci, so ti terorističnim organizacijam večinoma zelo koristni, saj se jih zlahka ustrahuje in postanejo zelo ubogljivi. Na drugi strani pa so izgube med otroki pričakovano zelo visoke zaradi pomanjkanja izkušenj in fizične nedozorelosti. (Maham in Griset 2008, 130–131).

5 PRIMER BOJA AMERIŠKIH SPECIALNIH ENOT PROTI TALIBANOM

Dogodki, ki so prizadeli ZDA 11. septembra 2001, so imeli velike posledice na mednarodno skupnost. Tega dne se je začela sodobna varnostna kriza, ki se glede posledic lahko celo primerja z izbruhom dveh globalnih spopadov dvajsetega stoletja. Poleg obsežnih političnih učinkov tega terorističnega dejanja, ki so se kazali v oblikovanju in sprejemanju mnogih protiterorističnih aktov, je bilo ključno spoznanje, ki so ga pridobile ZDA po tem napadu, vojaške narave. Kljub svetovni vojaški dominaciji s konvencionalnimi silami so ZDA spoznale, da večina njenih enot ni primerna za bojevanje v novi obliki vojskovanja, ki jo definiramo kot globalna vojna proti terorizmu, z izjemo njenih vojaških specialnih sil. Specialne sile so po svojih karakteristikah najprimernejše za nekonvencionalen tip operacij in so značilne za boj proti sodobnemu terorizmu. Vojaška kampanja proti talibanom in teroristični organizaciji Al-Kaida pod okriljem operacije »Enduring Freedom« v Afganistanu predstavlja nazoren primer uporabnosti in zmogljivosti uporabe vojaških specialnih sil v varnostnem okolju 21. stoletja (Finlan 2008, 111).

5.1 Delovanje AL-Kaide in talibanov v Afganistanu

Sodelovanje med teroristično organizacijo Al-Kaida in talibani se je začelo s pomembnim vplivom Pakistana, saj je vodstvo obeh skupin med sabo spoznala prav pakistanska vojaška obveščevalna služba ISI. Afganistan je za Al-Kaido predstavljal predvsem varno zatočišče in v zameno za možnost neodvisnega delovanja v državi je takratni vodja Al-Kaide Osama Bin Laden talibanom nudil vojaško podporo v obliki razpolaganja z njegovo vojaško enoto, imenovano Brigada 055. Poleg razpolaganja z vojaško enoto je Al-Kaida s talibani sodelovala tudi na področju zbiranja denarja pod pretvezo humanitarnih dejavnosti in prekupčevanju z drogami. Bin Laden je postopoma imel vedno večji vpliv na vodeče strukture znotraj talibanov, kar mu je omogočalo vedno večjo svobodo delovanja v Afganistanu (Wagner 2002, 162–163).

Afganistan je kot poglaviten cilj napada koalicijskih sil v globalni vojni proti terorizmu bil izbran, ker je predstavljal največjo možnost uspeha v boju proti mednarodni teroristični organizaciji Al-Kaida, sam talibanski režim in njegova ukinitvev sprva ni bil med pomembnimi cilji operacij. Al-Kaida si je skozi leta v Afganistanu ustvarila številne taborne za urjenje novih pripadnikov svoje organizacije, kateri bi se borili proti zahodni civilizaciji z ZDA na čelu. V teh taborih so se pripadniki urili v uporabi strelnega orožja, eksplozivnih sredstev, tehnik prikrivanja in zbiranja informacij. Pripadniki, ki so bili na usposabljanju v Afganistanu, so imeli na razpolago vse, kar so potrebovali, živeli pa so v popolni izolaciji od lokalnega civilnega prebivalstva. Razgiban teren jim je omogočal varno zatočišče, z izgradnjo tunelskih sistemov v gorovjih pa so si ustvarili skladišča orožja in opreme ter morebitne evakuacijske poti (Wagner 2002, 164–165).

Ko so koalicijske sile začele rušiti tudi vladajoči talibanski režim, so začeli delovati na svojem terenu kot tradicionalno oblikovana gverilska skupina. Talibani odlično poznajo svoje okolje in imajo dobre obveščevalne podatke o namenih koalicijskih sil. Težavo v tej situaciji predstavlja predvsem Pakistan, kateri preko meje oskrbuje talibane z vedno novimi prilivi orožja in opreme ter nudi varno zatočišče na svojem ozemlju, kjer se lahko borci spočijejo in regrupirajo za nove ofenzivne ali defenzivne operacije. V Afganistanu se pripadniki Al-Kaide in talibanov bojujejo z nekonvencionalnimi, asimetričnimi sredstvi, kar je tudi edini način, s katerim lahko konkurirajo tehnološko superiornim koalicijskim silam. V taktiki delovanja prevladujejo samomorilski napadi na lokacije z veliko civilnega prebivalstva, avtomobili

bombe, improvizirana eksplozivna sredstva (IED), zasede in psihološko maltretiranje civilnega prebivalstva z grožnjami ob morebitni pomoči koalicijskim silam (Friedman 2008).

5.2 Operacija *Enduring Freedom*

ZDA so že v preteklosti poskušale z napadi na teroriste v Afganistanu, ko so leta 1998 izvedli ofenzivo na teroristična oporišča z uporabo raket dolgega dosega, vendar so gorska zatočišča in težaven teren delovala v prid teroristom in tako napadi niso povzročili večje škode. Po terorističnih napadih 11. septembra 2001 pa so se ZDA odločile, da bodo teroriste locirali in napadli z uporabo vojaških specialnih enot na ozemlju Afganistana in so v ta namen svoje sile namestili v centralno Azijo. Operacija *Enduring Freedom* predstavlja verjetno največji izziv ameriškim specialnim silam in njihovim zaveznikom v apliciranju nekonvencionalnega vojskovanja po vietnamski vojni. Enote specialnih sil so v operaciji imele nalogo helikopterskega izkrcanja globoko v sovražnikovo območje, hkrati pa koordinirati serije ofenziv s pripadniki severnoatlantskega zavezništva na sile AL-Kaide in talibanov, in to ob pomoči celotnih zračnih sposobnosti ameriškega letalstva. Strateški cilj *Enduring Freedom* je bila zamenjava vladajočih struktur države, da ta ne bi bila varno zatočišče za teroriste, kar jim je v precej kratkem času tudi uspelo, vendar stabilizacija razmer traja še danes (US Army Center of Military History 2012).

Priprave na vojaško kampanjo v Afganistanu so bile otežene že zaradi razdvojenosti političnega vodstva ZDA o tem, kdo je pravzaprav dejanski sovražnik. Centralna obveščevalna služba (CIA) je za sovražnika opredelila Osamo Bin Ladna in njegovo teroristično organizacijo z bazami v Afganistanu, medtem ko so ključne osebe ministrstva za obrambo z ministrom Rumsfeldom želele širšo kampanjo, katera bi vključevala tudi Irak. Prav tako poveljstvo sil ZDA (CENTCOM) ni imelo razvitih načrtov pehotnih operacij in ni dalj časa preigravalo različnih scenarijev z vojnimi igrkami oz. t.i. *war gamesov*. Zaradi dejstev, da ni bilo pravega konvencionalnega vojnega načrta, in odsotnosti ameriških oporišč, potrebnih za premestitev ameriških sil, so bile specialne enote že od samega začetka vojaških operacij uporabljene kot ključno sredstvo za doseg ciljev vojaške kampanje (Finlan 2008, 116–117).

Bombna kampanja v Afganistanu se je začela 7. oktobra 2001, a je bil prvoten prikaz superiorne zračne moči omejen le na enaintrideset ciljev znotraj države, pretežno je šlo za radarske sisteme, kopenske enote, objekte, namenjene vodenju in poveljevanju, ter na

pomembno infrastrukturo nasprotnika. Ta začetna kampanja pa ni bila popolnoma uspešna predvsem zaradi neprimerne okolja, ciljev bombardiranja in dejstva, da se je napade koordiniralo iz poveljstva CENTCOM na Floridi, kar je za takšne operacije precej neznačilno (Finlan 2008, 121).

Prve enote specialnih sil, Zelene baretke, s svojim operacijskim oddelkom alfa (ODA) 555, naj bi prišle na ozemlje Afganistana v noči od 19. na 20. oktober. Kmalu so jim sledili še drugi operacijski oddelki, in sicer ODA 553, ODA 585 in ODA 595. Ti oddelki so imeli nalogo navajati letalski ogenj s pomočjo satelitskih zvez, laserskih označevalcev cilja, letal brez posadke, in urediti Afganistansko narodno armado (ANA), da bi se ta bila sposobna bojevati skupaj z njimi. V začetnem delu operacij, ki so potekale v Afganistanu, so se formirale skupine poveljstev za specialno delovanje, med njimi tudi Združeno poveljstvo za specialno delovanje Sever (CJSOTF NORTH), imenovano tudi Bojna skupina Dagger (*Task Force Dagger*). Bojna skupina Dagger je bila nameščena v stari sovjetski letalski bazi Karshi Kandabad. Zaradi političnih namenov so bile enote specialnih sil enakomerno razdeljene med različne afganistanske lokalne vojne mogotce, saj ZDA niso hotele dajati vtisa, da favorizirajo trenutne zaveznike. Pomembno je bilo, da opravijo ključne naloge in pridobijo dobra nadaljnja izhodišča pred zimo, ko postane gorski teren praktično nedostopen. Koncept začetnih operacij je bila namestitvev specialnih enot najprej v regiji Mazar-e Sharif in Bagram-Kabul in nato skoraj istočasno še v regijo Kondoz Taloqan (Priloga 1). Ko bi bila ta območja osvojena in zavarovana, pa naj bi se prizadevanja preselila v gorovje Tora Bora, čeprav so poveljniki Bojne skupine Dagger vedeli, da bi morebitni uspehi v prvih treh regijah povzročili razkropitev nasprotnika v zelo odmaknjene in nedostopne predele. Začetni uspehi in napredovanje so bili veliki in do 22. decembra se je že ustanovila nova proameriška vlada pod vodstvom Hamida Karzajija (US Army Center of Military History 2012).

Kot sem že omenil, je vojaška kampanja *Enduring Freedom* sestavljena iz večjega števila pomembnih ofenziv. Zaradi številčnosti teh ofenziv bom v nadaljevanju predstavil eno večjih operacij, katera bo bolj podrobno ponazorila, na kakšen način se vojaške specialne sile borijo v globalni vojni proti terorizmu.

5.2.1 Operacija Anaconda

Operacija *Anaconda* je bila na nek način odgovor na precej neuspelo ofenzivo na gorovje Tora Bora, iz katere so se Osama bin Laden in njegovi pajdaši uspeli izvleči živi. V sredini januarja 2002 so ameriški obveščevalci začeli dobivati informacije, da so se nasprotnikove

sile, vključno z Al-Kaido, začele zbirati na območju doline Shahikot. Ta dolina je predstavljala primeren teren, na katerem bi se nasprotnik lahko ponovno zbral in si opomogel po seriji izgubljenih bitk. Dolina Shahikot leži v provinci Paktia na meji s Pakistanom in se nahaja na nadmorski višini 2286 metrov, v njej pa se nahajajo štiri majhna mesta: Marzak, Babulkhel, Serkhankhel in Zerki Kale. Zaradi svojega naravnega položaja je ta dolina relativno ugodna za branjenje, saj ponuja veliko jam in drugih naravno zaščitene položajev, iz katerih je mogoče organizirati sisteme ognja, idealne za gverilske način bojevanja (Kugler 2007, 5).

Zaradi slabih izkušenj iz operacij v gorovju Tora Bora je bil nabor sil, katere bodo izvajale operacijo *Anaconda*, impresiven. V operaciji so od specialnih sil sodelovali tako pripadniki zelenih baretk iz Bojne skupine Dagger, enota SEAL-ov, posebej izurjena za izvidovanje, enota z mešanico pripadnikov SEAL-ov in Delta Force, imenovana Team 6/DevGru, ki je bila zadolžena za lociranje in uničenje pomembnih ciljev, ter druge ekipe specialnih sil. Samo za to operacijo sta bili ustanovljeni Bojna skupina 11 in Bojna skupina *Mountain*, sodelovale so še bojne skupine ANVIL, RAKASSAN in HAMMER, kot tudi konvencionalne sile in sile za zračno podporo (Finlan 2008, 134–135).

Preden je bil izveden napad na dolino Shahikot, je bojna skupina *Mountain*, ki je poveljevala ostalim bojnim skupinam, pripravljala bojni načrt operacije. Iz samega imena operacije je razvidna taktika zavezniških sil, ki je bila obkolitev nasprotnika s koncentričnimi krogi in postopno stiskanje. Pripadniki specialnih sil so imeli dve ključni nalogi. Morali so tvoriti enega od koncentričnih krogov in v sami dolini, skupaj s pripadniki lokalne policije (Zia), v skupni koordinirani akciji s konvencionalnimi silami preiskali objekte, v katerih bi se naj nahajali nasprotniki, in preprečili njihov pobeg z apliciranjem tako imenovane taktike kladiva in nakovala (*Hammer and Anvil*). Poveljniki kopenskih enot niso želeli, da se izvede predhodno bombardiranje, saj bi to izničilo faktor presenečenja, kateri naj bi po njihovem mnenju igral ključno vlogo pri uspehu. Bojna skupina *Mountain* je v načrtovanju operacije že predvidela nepričakovane situacije in je imela pripravljene dva pehotna voda okrepitev in možnost podpore iz zraka, če bi to bilo potrebno. (Kugler 2007, 11–13).

Sam potek operacije *Anaconda*, ki se je začela 2. maja, ni bil povsem v skladu s pričakovanji iz več razlogov. Pomembno je omeniti, da so bili obveščevalni podatki o nasprotniku precej slabi. Namesto pričakovanih 400 nasprotnikovih borcev je bilo dejansko število okoli 700-1000, prav tako so bili močno oboroženi s težkimi mitraljezi, minometi, RPG-ji in celo z

nekaj artilerijskimi izstrelki. Večina nasprotnikov se ni nahajala v vaseh, ampak so bili globoko utrjeni v okoliških gorah, z dobro organizirano shemo ognja, osredotočeno na branjenje ključnih točk, medtem ko so bile vasi pretežno izpraznjene (Kugler 2007, 7). Druga otežujoča okoliščina operacije je bila nesposobnost pripadnikov lokalne policije Zia, da pod vodstvom ameriških specialnih sil izvedejo taktično vlogo kladiva, in so tako pustili enote s taktično vlogo nakovala odprte za napad in precej ranljive. Pripadnikom lokalne policije je močno upadla morala, ko je bil njihov konvoj po pomoti bombardiran s strani ameriškega bombnika AC-130. Enote specialnih sil, ki bi morale tvoriti enega izmed koncentričnih krogov, so naleteli na nepričakovano hud odpor, tako da so pri dosegu svojega cilja dobili kar precejšnje izgube. Pozitiven izkupiček in uničenje nasprotnika je treba pripisati sposobnosti izvedbe zračne podpore na zelo zahtevnem območju. Pripadniki specialnih sil so navajali ogenj za bombne napade, ki so postopoma začeli prizadevati konkretnije izgube nad ključnimi območji okoli doline. Prav tako so z zračnim transportom uspeli v območje pripeljati težke in srednje težke minomete, kar je nagnilo tehtnico na stran zavezniških sil. Pripadniki zavezništva so do 12. marca s pehoto ob podpori bojnih tankov uspeli preiti skozi celotno dolino in večina nasprotnikovih sil je bila do tega trenutka ubitih ali pa jim je uspelo pobegniti (Kugler 2007, 14–20).

Operacija *Anaconda* je pokazala, da čeprav so vojaške specialne sile nedvomno temeljno orožje v novi obliki vojne proti terorizmu in lahko z nekonvencionalnimi pristopi dosežejo pomembne rezultate, še vedno nekatere visoke vojaške strukture ne znajo specialnih sil uporabiti na optimalen način; še vedno so premalo odprte in fleksibilne glede na nepredvidljivost okolja delovanja takšnih enot (Finlan 2008, 138).

6 ZAKLJUČEK

Dogodki, ki so sledili terorističnemu napadu na ZDA leta 2001, niso samo odziv na to sodobno grožnjo 21. stoletja, ampak predstavljajo novo pojavno obliko vojne, ki je prinesla spremembe tako v nacionalnih politikah držav kot tudi znotraj samih oboroženih sil le-teh. Sodobna tehnologija postaja v rokah globalnih nedržavnih akterjev, kot so to teroristične organizacije, vedno težje obvladljiva nevarnost, predvsem pa neprimerna za tradicionalne načine zagotavljanja državne in mednarodne varnosti. Rešitev nam ponujajo vojaške specialne sile, vendar je pri uporabi le-teh potrebno biti izjemno previden, saj njihovo delovanje večinoma spremlja zamegljena resnica o načinih delovanja in uporabe sile in sproža občutljive debate, ali je njihovo delovanje legitimno in v skladu s številnimi normami mednarodnega vojnega prava.

Terorizem, kot izrazito asimetrična sodobna grožnja varnosti, vsekakor zahteva temeljit premislek glede pristopa v boju proti njemu, saj konvencionalni pristopi ne delujejo učinkovito proti tako kompleksnemu pojavu. Vojaške specialne sile so sposobne delovati v veliko različnih situacijah in so izredno prilagodljive na hitre, nepričakovane spremembe situacij, kakršne bi običajnim vojaškim enotam onemogočile dokončanje vseh ciljev določene naloge. Specialne sile bojišče dojemajo na najbolj neortodoksen in odprt način, možen ne glede na situacijo, kar zahteva močno moralno in psihološko stabilnost. Zaradi svojih posebnosti se tudi sami učinki specialnih sil vrednotijo drugače od tradicionalnih konvencionalnih sil.

Svojo uvodno hipotezo, da so vojaške specialne sile primerne za bojevanje proti sodobnemu terorizmu, lahko nedvomno potrdim. Prednosti, ki jih v protiterorističnem boju ponujajo specialne sile, so ključnega pomena. Na primeru Afganistana vidimo, kako zahtevna in pomembna je njihova sposobnost delovati globoko v zaledju nasprotnikovih sil, kjer je zamegljena podoba med dejanskim sovražnikom in nedolžnimi civilisti. Pripadniki specialnih sil so edinstveni v svoji fleksibilnosti in sposobnosti prilagajanja, tudi v primerih, ko se pričakovani scenariji in dejanska situacija na terenu močno razlikujeta. Dejstvo je, da se tako asimetrične grožnje, kot je terorizem, ne da premagati samo z močno superiorno vojaško silo, ampak zahteva spremembe v zgodovinsko prevladujočem konvencionalnem načinu vodenja vojne.

Morda najpomembnejša lekcija, ki jo lahko vidimo na primeru Afganistana in pri prihodnji uporabi vojaških specialnih sil v vojni proti terorizmu, je nujnost enotnega in usklajenega načina poveljevanja med različnimi komponentami sil, ki izvajajo bojne operacije. Zaradi stalne verjetnosti spremembe situacije na terenu je nujen učinkovit in usklajen odgovor, še posebej, če specialne sile morajo delovati v sodelovanju z drugimi konvencionalnimi enotami. Mnogi analitiki operacij v Afganistanu so poudarili, kako pomembno je imeti skupnega poveljnika vsem silam na določeni operaciji in se ni potrebno zanašati na oddaljene poveljniške strukture, ki nimajo občutka za dejanske lokalne razmere.

7 LITERATURA

- 1.) Canter, David, ur. 2009. *The Faces of Terrorism; Multidisciplinary Perspectives*. VB: Wiley-Blackwell.
- 2.) Cassidy, M. Robert. 2008. *Counterinsurgency and the global war on terror*. Stanford: Stanford security studies.
- 3.) Collins, M. John. 1996. *Special Operations Forces; An assessment*. Honolulu, Hawaii: University Press of the Pacific.
- 4.) Dupuy, Trevor, ur. 1993. *International Military and Defense Encyclopedia*. Washington, New York: Brassey's.
- 5.) Ellenburg, A. Christine. 2007. *Normative Command and Control Influences: A Study of Cohesion in Terrorist Organizations and their Effect on Society*. Dostopno prek: <http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA470067> (26. junij 2012).
- 6.) Finlan, Alastair. 2008. *Special forces, Strategy and the War on Terror; Warfare by other means*. New York: Routledge.
- 7.) Federation of American Scientists. 2011a. *FM 3-05.150 Army Special Operations Forces Unconventional Warfare*. Dostopno prek: <http://www.fas.org/irp/doddir/army/fm3-05-130.pdf> (2. junij 2012).
- 8.) --- 2011b. *A Military Guide to Terrorism in the Twenty-First Century*. Dostopno prek: <http://www.fas.org/irp/threat/terrorism/guide.pdf> (27. junij 2012).
- 9.) Friedman, George. 2008. *Al Qaeda, Afganistan and the Good War*. Dostopno prek: http://www.stratfor.com/weekly/al_qaeda_afghanistan_and_good_war (20. junij 2012).
- 10.) Friedman, Norman. 2003. *Terrorism, Afganistan, and America's New Way of War*. Annapolis, Maryland: Naval Institute Press.

- 11.) Gupta, K. Dipak, ur. 2008. *Understanding Terrorism and Political Violence; The life cycle of birth, growth, transformation, and demise*. New York, London: Routledge.
- 12.) Harclerode, Peter. *Special forces*. Dostopno prek: <http://www.answers.com/topic/special-forces> (5. maj 2012).
- 13.) Hasko, Katalin. 2002. The Historical Development of Terrorism. V *Responses to Terrorism*, ur. Peter Talas, 13–25. Budimpešta: SVKH.
- 14.) Jones, D. 2006. *Ending the debate: Unconventional warfare, foreign internal defense and why words matter*. Dostopno prek: <http://www.fas.org/man/eprint/jones.pdf> (11. junij 2012).
- 15.) Kegley, W. Charles, JR, ur. 1990. *International Terrorism; Characteristics, Causes, Controls*. New York: Macmillan Education.
- 16.) Kugler, Richard. 2007. *Operation Anaconda in Afganistan*. Dostopno prek: <http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA463075> (10. junij 2012).
- 17.) LIA, Brynjar in Skjølberg Katja. 2000. *Why Terrorism Occurs – A Survey of Theories and Hypotheses on the Causes of Terrorism*. Dostopno prek: <http://www.ffi.no/no/Rapporter/00-02769.pdf> (29. maj 2012).
- 18.) Mahan, Sue in Grisct L. Pamala. 2008. *Terrorism in perspective*. Los Angeles, London: SAGE Publications.
- 19.) Martin, Gus. 2008. *Essentials of terrorism; Concepts and controversies*. Los Angeles: SAGE Publications.
- 20.) US Army Center of Military History. 2012. *Operation Enduring Freedom*. Dostopno prek: <http://www.history.army.mil/brochures/Afghanistan/Operation%20Enduring%20Freedom.htm#afghan> (11. junij 2012).
- 21.) Pavič, Lojze. 2009. *Terorizem smo ljudje; Kako razumeti sodobni terorizem*. Radovljica: Didaktika.

- 22.) Petrović, Petar, ur. 1981. *Vojni Leksikon*. Beograd: Vojnoizdavački zavod.
- 23.) Prezelj, Iztok. 2006. Teroristično ogrožanje nacionalne in mednarodne varnosti. *Varstvoslovje* 1 (8): 18–30.
- Revija Obramba*. 2005. Specialne enote 1, posebna izdaja. Ljubljana: Defensor.
- 24.) Rothstein, Hy. 2006. *Afganistan & the troubled future of unconventional warfare*. Annapolis, Maryland: Naval Institute Press.
- 25.) Wagner, Peter. 2002. The Taliban and the Al Qaeda. V *Responses to Terrorism*, ur. Peter Talas, 155–168. Budimpešta: SVKH.
- 26.) White, Terry. 1992. *Swords of Lightning; Special forces and the changing face of warfare*. VB: Brassey's.
- 27.) Wilkinson, Paul. 2007. *Terrorist Tactics Around the Globe*. Dostopno prek: http://www.sagepub.com/upm-data/17848_Chapter_4.pdf (5. junij 2012).